

ВІДОМОСТІ ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ

Номер реєстрації:	3120
Дата реєстрації:	26.10.2020
Номер заявки:	і 2018 00001
Дата подання заявки:	23.05.2018
Дата публікації відомостей про заявку та номер бюлетеня:	№ 18/2019 25.09.2019
Географічне зазначення:	КРОЛЕВЕЦЬКІ РУШНИКИ
Кваліфікація географічного зазначення:	географічне зазначення
Назва товару:	Рушники, скатертини, серветки, фартухи, панно

Опис товару:

Кролевецькі рушники тчуться у складній техніці ручного перебору, переважно однібічного, у поєднанні з ремізно-човниковим ткацтвом, бавовняними нитками червоного та білого кольорів. До сімдесятих років XIX століття використовували також лляне прядиво, яке вибілювалось та фарбувалось в червоний колір натуральними барвниками.

Технологія ручного переборного ткацтва передбачає використання спеціальних багаторемізних (не менше 4-х ремізок) верстатів.

Кролевецькі рушники приваблюють урочистою святковістю, красою та монументальністю візерунків, що яскріють червоним кольором на білому тлі.

Багатий геометризований орнамент кролевецьких тканих рушників складається з мотивів і символів, цілком відповідних українському національному світосприйманню, за допомогою якого майстри відтворюють уявлення про навколишній світ. Стилiзовані візерунки, перемежовані горизонтальними смугами різної ширини, створюють неповторний композиційний ритм, притаманний тільки кролевецьким червоно-білим святковим рушникам.

Основне композиційне навантаження в рушниках зосереджено на нижніх площинах, де ритм орнаментальних смуг більш насичений і напружений.

Старовинні рушники суцільно заткані візерунками. Це було тло, а орнамент на ньому створювали незаткані білі прямокутники, ромби, розташовані ланцюжком, то врозсіп, то зірчасто, рівні і паралельні лінії. Ткачі передавали навколишній світ за допомогою умовних знаків: прямою горизонталлю - землю, хвилястою - воду, хрестом - вогонь. Основний орнамент Кролевця - мотив дерева-квітки.

Класичними елементами сучасних тканих орнаментів кролевецького рушника залишаються ромби, трикутники, поєднані вершинами, "сухарики" (прямокутники), восьмикінцеві розетки та чотири- і восьмипелюсткові квіти, геометризоване символічне зображення птахів (каччок, голубів, півнів та павичів). Центральну частину рушника заповнює характерний антропоморфний символ, який нагадує постать жінки з піднятими руками або форму триріжкового свічника, який з часом замінений на "квітучий вазон".

Опис меж географічного місця:

Місто Кролевець та Кролевецький район Сумської області.

Опис взаємозв'язку товару з географічним середовищем чи географічним місцем походження:

Кролевецький тканий рушник - це матеріальний предмет, пов'язаний з елементом нематеріальної культурної спадщини "Кролевецьке переборне ткацтво", який взято на державний облік та включено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Кролевецьке переборне ткацтво представляє невід'ємну частину нематеріальної культурної спадщини сучасної Кролевеччини - прадавньої території Новгород-Сіверського Полісся. Будучи заснованим у 1601 році переселенцями з Правобережжя, місто Кролевець з кінця XVII століття стає центром поліського ткацького мистецтва (тодішня територія Чернігівщини, а з 1939 року - Сумщини). Основна історична зона побутування елемента нематеріальної культурної спадщини - місто Кролевець та села Кролевецького району Сумської області, а також міста Ніжин, Козелець, село Рихли Чернігівської області.

За матеріалами досліджень ткацький цех виник в Кролевці не пізніше 1765 року. Перші записи прізвищ кролевецьких ткачів датуються 80-ми роками XVIII століття.

Рушники мають не тільки утилітарне і декоративне, а й обрядове значення. Це важливий атрибут обрядів вінчання та весілля.

Носіями елемента "Кролевецьке переборне ткацтво" є 13 майстринь, 11 з них - члени Сумського обласного осередку Національної спілки майстрів народного мистецтва України, які живлять та підтримують багатовікову традицію ручного переборного ткацтва у місті Кролевець. Сьогодні передають свої знання та вміння молодшому поколінню майстрині, які працюють у Державному вищому професійному училищі міста Кролевець. Навчальний заклад готує фахівців за професією "Ткач ручного художнього ткацтва". Майстри та їх учні є активними учасниками обласних та всеукраїнських конкурсів, фестивалів, ярмарків.

Номер реєстрації:	3121
Дата реєстрації:	26.10.2020
Номер заявки:	і 2018 00002
Дата подання заявки:	21.08.2018
Дата публікації відомостей про заявку та номер бюлетеня:	№ 18/2019 25.09.2019
Географічне зазначення:	ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС
Кваліфікація географічного зазначення:	географічне зазначення
Назва товару:	Сувенірна продукція, столовий посуд, товари широкого вжитку

Опис товару:

Самобутній по своїй суті, виконаний з великим смаком і знанням законів орнаментальної композиції, петриківський декоративний розпис має специфічні особливості, що чітко відрізняють його від інших розписів.

Характерною особливістю петриківського розпису є переважання рослинного орнаменту, здебільшого квіткового, і створення фантастичних, неіснуючих в природі, форм квітів, в основі яких лежить уважне спостереження за місцевою флорою. Тільки в петриківському розписі існують такі квіти як "цибулька" і "кучерявка". Широке застосування в розписі мають мотиви садових (жоржини, айстри, тюльпани, троянди) і лугових (ромашки, волошки) квітів, ягід калини, полуниці і винограду. Характерним для орнаменту є також зображення акантового листа, що його звать "папороттю", бутонів та пір'ястого ажурного листа. Інколи квіти та ягоди поєднуються з птахами, рідше зустрічаються зображення тварин і людини. Зазвичай, у малюнках сюжет розгортається від центру до країв.

Надзвичайною рисою розпису є те, що весь малюнок розгорнутий на площині стіни, аркуша паперу або декоративної тарілки, має площинне зображення. При цьому лінії стебел і гілок не перетинаються між собою, а багато елементів розпису мають силуетне зображення. Фігури птахів, тварин, людей мають здебільшого контурне зображення. Тварин малюють у профіль, а квіти - в анфас.

У "петриківці" багато різноманітних прийомів та засобів малювання.

Інструменти, якими користувалися давні майстри "малювальниці" - пальчик майстрині (тицяння калінки пальцем), рогозина (частина стебла від рослини рогіз), тоненькі трісочки, сірники. Для того, щоб промалювати найтонші деталі, виготовляли пензлик з котячої шерсті (кошачка) - цей інструмент існує тільки в петриківському розписі.

Окрім традиційних інструментів, сучасні майстри також використовують у своїй роботі незвичайні ін-

струменти: піпетка, дитяча соска, ватні вушні палички, зубочистки. Цим і унікальний розпис: все, що є під рукою і годиться для малювання.

Майстри використовують фарби на яєчній або клейовій основі, за традицією застосовують для розпису яєчну темперу, гуаш, олійні фарби на ґрунті, підлаковий розпис.

Петриківський орнамент відзначається колоритністю, яскравістю фарб. Для розпису характерне контрастне поєднання основних і додаткових кольорів спектра, де переважають червоні і зелені відтінки.

Саме в цьому розписі є незвичайний мазок, який називають "перехідний". Для створення цього мазка необхідно повністю вмочити пензлик в певну фарбу, а кінчик пензлика в інший колір і при малюванні мазок розпочинається одним кольором, а потім плавно переходить в інший.

Майстри петриківського розпису повинні мати ідеальне почуття пропорції і композиції для того, щоб створити малюнок. Усі петриківські майстри малюють без попереднього наміченого контуру, не користуючись жодним вимірювальним інструментом.

Опис меж географічного місця:

Смт Петриківка та Петриківський район Дніпропетровської області.

Опис взаємозв'язку товару з географічним середовищем чи географічним місцем походження:

Петриківський розпис - мистецтво вільних людей. У селищі Петриківка, хутір козака Петрика, ніколи не було кріпацтва, колись тут розташовувалися зимівники козаків. Згодом, навколо зимівників стали осідати з родинами селяни - втікачі, які були скривджені панами. Серед них було багато майстровитих людей. Завдяки великій кількості майстрів, які тут оселилися, розвивалися різноманітні народні мистецтва.

У формуванні стилістичних особливостей розпису значну роль відіграло географічне розташування Петриківки з її рослинністю та природним ландшафтом. Петриківський декоративний розпис є проявом народного мистецтва, що сформувалося у XIX-XX ст. як мистецтво розпису хати, якому притаманні неповторність та самобутність. В основі розпису лежить образне, поетичне осмислення світу рідної природи, краси української землі.

У Петриківському районі Дніпропетровської області практично кожна родина володіє мистецтвом петриківського розпису, якому тут навчають з дитинства. У кожній школі району функціонують гуртки петриківського розпису, у селищі Петриківка працює дитяча художня школа імені Т.Я. Пати. Загальна кількість дітей, які навчаються петриківському розпису в районі, налічує більше двох тисяч. Навички передаються із покоління в покоління, завдяки чому в районі утворилися й працюють цілі творчі династії майстрів петриківського розпису. Майстри сучасного періоду допомагають зберегти унікальність розпису, додають до нього нові тематичні та технічні знахідки, що сприяє еволюції петриківського розпису, який, розвиваючись, знаходить нові форми вираження, зокрема, на таких предметах, як столовий посуд, шкатулки тощо.

Петриківський розпис - це коротка назва елемента нематеріальної культурної спадщини "Петриків-

ський розпис - українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-XXI ст.", який взято на державний облік Міністерством культури України та включено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Рішенням 8-ї сесії Міжурядового комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО 05.12.2013 елемент "Петриківський розпис - українське декоративно-орнаментальне малярство XIX-

XXI ст." включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства.

Петриківський розпис - це візитна картка Дніпропетровщини та всієї України. На території району не тільки зберігається виховання майстрів, а й максимально популяризується петриківський розпис серед населення області, України та за кордоном.
